

Schone handen

THEMA

Handen wassen voor het eten. Handen wassen na een wc-bezoek. Als klein kind wordt je dat maar al te vaak verteld, maar houd je als volwassene dit nog altijd consequent vol? En hoe zit het met het personeel in een ziekenhuis? Daar waar het van wezenlijk belang is dat de handen schoon zijn, blijkt men vaak nog in gebreken te blijven. Bo Wiesman van NewCompliance heeft in samenwerking met Andreas Voss, hoogleraar Infectiepreventie aan het UMC St Radboud in Nijmegen, een idee ontwikkeld om dit probleem aan te pakken.

Bo Wiesman is oprichter en directeur van NewCompliance, een bedrijf dat verschillende innovatieve oplossingen biedt die gericht zijn op het terugdringen van ziekenhuisinfecties. Wiesman: 'Het is eigenlijk allemaal begonnen als een afstudeerproject bij het Erasmus MC in Rotterdam. Mijn compagnon Michael - toen nog studiegenoot die ook afstudeerde voor de studie bedrijfskunde - en ik, hadden het idee opgevat om boodschappen aan het publiek over te brengen gedrukt op wc-papier. We hebben toen een wc-papierfabrikant benaderd om over dit idee te gaan praten en hij attendeerde ons toen op het feit

dat er in de zorg te weinig handen gewassen wordt. Vervolgens kwamen wij op het idee om deze twee zaken met elkaar te combineren: de boodschap dat het ziekenhuispersoneel vaker hun handen moet wassen, gedrukt op wc-papier'.

Op wc-papier

Natuurlijk was het eerst van belang dat Wiesman en zijn compagnon 'bewijs' hadden dat toiletpapier daadwerkelijk invloed kon hebben op het handhygiëne-gedrag in Nederland. In samenwerking met TU Delft lieten zij sensoren plaatsen in het Erasmus MC. Met deze sensoren werd gemeten hoe vaak het

personeel hun handen wast en tegelijkertijd kon er worden bijgehouden welke dispensers er werden gebruikt en welke niet.

Na vijf maanden bleek dat het toiletpapier een toename had gerealiseerd van 35 procent in handhygiëne gedrag. 'Onze hypothese, dat toiletpapier daadwerkelijk handhygiëne-gedrag kon beïnvloeden, werd dus bevestigd.'

Bovendien werd uit deze cijfers duidelijk dat er veel verbetering mogelijk is op het gebied van de handhygiëne bij zorgmedewerkers. Ook de wetenschappelijke literatuur laat op dit gebied weinig ruimte voor discussie: onderzoek na

Bo Wiesman

onderzoek wijst uit dat men vaak niet meer dan in drie van de tien gevallen dat het is voorgeschreven, de handen wast of desinfecteert.

Wiesman: 'De vraag was nu natuurlijk: "Hoe komt dat dan?" en: "Wat doen we eraan?" In diezelfde literatuur, vertelt Wiesman, wordt dit probleem gewijd aan tijdsgebrek, slechte scholing en een slechte cultuur. 'Er wordt te weinig op gehamerd hoe belangrijk het is om frequent je handen goed te wassen. Ook zijn er geen duidelijke richtlijnen voor de verpleging. Ik denk dat er per afdeling duidelijk op papier moet worden gezet op welk moment en hoe vaak de

medewerkers precies hun handen moeten wassen.'

Training

Wiesman heeft, samen met zijn compagnon en voormalig studiegenoot, een hele serie interventies bedacht om dit probleem aan te pakken. 'Op wc-papier werd de boodschap om vaker je handen te wassen gedrukt. Net als op bекers en poster. Ook werden er in het ziekenhuis bepaalde unithoofden opgeleid om hun medewerkers een training te geven van een hele dag, waarin wordt uitgelegd hoe belangrijk handhygiëne in een ziekenhuis is,' zegt Wiesman. 'Het klinkt allemaal misschien

wat betweterig, maar de medici waren eigenlijk bijna altijd heel erg blij met deze aandacht voor dit onderwerp. Ze weten zelf wel dat de handhygiëne niet vaak op de eerste plaats komt en ze vonden het fijn dat wij hen wilden helpen.' Ondertussen zijn in 2007 al in 25 ziekenhuizen in Nederland wc-rollen met afdruk van NewCompliance geplaatst en in vijf ziekenhuizen worden nu sensoren gebruikt om ook daar te meten hoe het staat met de handhygiëne. Ook blijkt dat bij ziekenhuizen waar een jaar lang campagne is gevoerd, dat na een nameting, het medisch personeel 45 procent meer hun handen desinfecteert dan een jaar geleden.

Stokpaardje

NewCompliance heeft de interventies om ziekenhuishygiëne te verbeteren, bedacht in samenwerking met Andreas Voss, hoogleraar Infectiepreventie aan het UMC St Radboud in Nijmegen. Voss: 'Iemand uit de landelijke Werkgroep Infectiepreventie (WIP) vertelde mij over Bo en Michael en waar zij mee bezig waren. Of het goed was als zij eens contact met mij zouden zoeken. Ik vond het geen enkel probleem. Sterker nog, het bleek dat wij gemeenschappelijke ideeën hadden en deze hebben we uiteindelijk omgezet in de producten voor in het ziekenhuis. Handhygiëne was trouwens sowieso al een van mijn stokpaardjes.'

De producten van NewCompliance werden getest in het Canisius-Wilhelmina Ziekenhuis in Nijmegen en de Sint Maartenskliniek in Nijmegen. 'Het begon met de posters en de kennisoverdracht door de unithoofden. Daarna kwam het speciale wc-papier en ook hebben we t-shirts laten drukken met daarop: "I love alcohol, op mijn handen". Het werd een ware hype. De mensen vonden de t-shirts geweldig en wilden de posters meenemen voor thuis.'

Handenlcohol

Voss vertelt dat al 150 jaar geleden een arts in Wenen er achter kwam hoe belangrijk handhygiëne was bij het terugdringen van sterfgevallen in een zieken-

huis. 'Iedereen weet wel dat je je handen moet wassen als je in de zorg werkt, maar als je echt zo vaak je handen zou wassen als is aanbevolen, dan ben je daar wel uren per week mee bezig. Dat kost natuurlijk veel te veel tijd en is minder effectief dan desinfectie met handenlcohol! Daarom hebben we tegenwoordig de handdesinfectie: je gebruikt geen water meer en je hoeft niet je handen af te drogen. Dat scheelt al ontzettend veel tijd, maar het kan nog beter. Ik pleit voor dispensers die tussen de bedden in staan. Bij veel IC's wordt dat tegenwoordig al gedaan, maar op de "normale" zalen hangen ze vaak nog bij de wasbak.'

Volgens Voss is de laatste jaren het onderwerp handhygiëne in ziekenhuizen steeds beter op de kaart komen te staan. 'In 1986, toen Nederland voor het eerst te maken kreeg met een MRSA-uitbarsting, werd de politiek wakker. Eerder werd er weinig aandacht besteed aan infectiepreventie en was het een ondergeschoven kindje. Nu wordt er veel onderzoek naar gedaan om aan te tonen hoe belangrijk het is. Ook het probleem zelf is groter geworden, omdat er per jaar steeds meer patiënten in ziekenhuizen besmet raken met ziekenhuis-bacteriën, zoals bijvoorbeeld MRSA. Vroeger waren dat er maar een paar honderd MRSA patiënten per jaar, nu zijn dat er per jaar wel drieduizend. Dit komt omdat er steeds meer soorten MRSA-bacteriën komen en doordat er ook veel patiënten die in een buitenlands ziekenhuis hebben gelegen, het meebrengen naar Nederland als ze daar worden opgenomen. Bijna alle andere Europese landen hebben in ziekenhuizen nog meer te kampen met dit probleem dan wij in Nederland. Zo gek doen we het hier dus niet, maar het kan natuurlijk altijd beter.' De producten van NewCompliance, zoals de posters en de bakers, hebben alweer een ander ontwerp. Deze producten blijven tot 2010 in de omloop, daarna worden er weer nieuwe interventies bedacht. Voss: 'Je moet wel altijd bezig blijven met dit soort acties, anders zakt het weg bij de mensen.'

Wist u dat?

- Vijf tot tien procent van de patiënten die in een ziekenhuis in Nederland worden opgenomen een infectie krijgt, wat zo'n honderdduizend slachtoffers per jaar inhoudt?
- Een geschatte één tot vijf procent van deze groep overlijdt aan de gevolgen van de ziekenhuisinfectie, wat zo'n duizend tot vijfduizend dodelijke slachtoffers per jaar betekent, in Nederland alleen?
- Het aantal ziekenhuisinfecties jaarlijks toeneemt?

